

TADAŔO ANDO - JAPONSKÝ GURU BETONOVÉ ARCHITEKTURY

a)

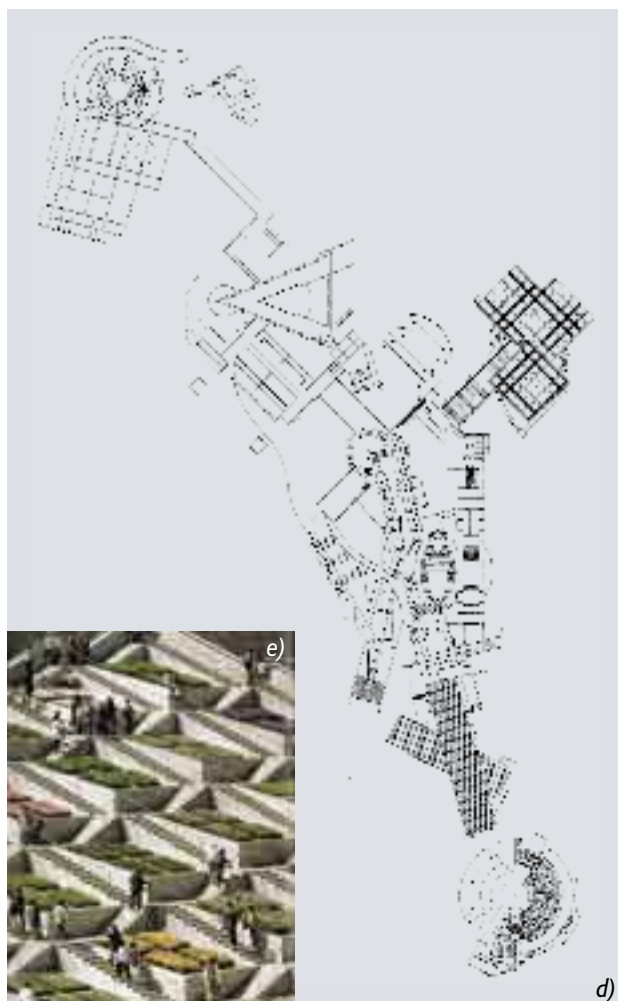
b)

Obr. 1 Awaji Yumebutai – hotelový komplex a konferenční centrum [3]

Tadao Ando se narodil v Ósace 13. října 1941. Na střední škole navštěvoval kurzy kreslení, kde objevil svou zálibu ve skicování, učil se také v tesařské dílně řemeslné práci se dřevem. Po ukončení střední školy nestudoval na univerzitě, ale jako samouk získával zkušenosti v architektonických kancelářích zabývajících se projektováním interiérů. Navštívil mnoho lidových domů, svatyní, chrámů, rezidencí, čajových slavnostních prostor a zahrad, které jsou koncentrovány v Ósace, Naře a Kyótu, aby se naučil vnímat

c)

e)

d)

tradiční japonskou architekturu. V šedesátých letech cestoval po Spojených státech, Evropě a Africe, kde se seznámil se stavbami Le Corbusiera, Miese van der Rohe, Franka Lloyda Wrighta a Louise Kahna a vlastnoručním obkreslováním analyzoval jejich publikované plány.

V roce 1969 založil vlastní architektonickou kancelář Tadao Ando Architects & Associates v Ósace. Koncem osmdesátých let byl hostujícím profesorem na Yale University (1987), Columbia University (1988) a Harvard University (1990). Je nositelem Pritzkerovy ceny za architekturu z roku 1995.

Japonský architekt Tadao Ando je často nazýván „betonovým básníkem“. Spojuje západní moderní architekturu s tradiční japonskou architekturou a východní filosofií. Jeho betonové monolitické zdi charakteristické svým pravidelným obdélníkovým rastrovým vzbuzejícím dojem, že jsou poskládané z panelů či kvádrů. V každém čtyřúhelníku je obsaženo šest otvorů, které jsou otiskem spřahovacích tyčí bednění.

Zdi Tadao Ando jsou vyrobeny z dokonale hladkého litého betonu. Při jeho výrobě využívá ruční práce specializovaných odborníků, kteří vytvářejí velké vyhlazené plochy stejnorodé kvality. Povrch se namočí a omývá kyselinou solnou ředěnou v poměru 1:8. Dále se natírá směsí, která obsahuje bílý cement a šedý cement v poměru 1:5. Potom se povrch namočí a omývá kyselinou solnou ředěnou v poměru 1:10. Příliš velké póry se opravují hmotou, která obsahuje světlý písek, bílý cement a obyčejný cement v poměru 3,5:0,5:1. Pro zajištění přilnutí se opravované místo natírá podkladovým materiálem. Tajemství Andova betonu tedy nespočívá ve speciální směsi, ale v manuální zručnosti jeho výrobců.

NEJZNÁMĚJŠÍ STAVBY

Chrám na vodě (Church on the Water, 1985–88), Hokkaidó – železobetonová konstrukce kaple se skleněnou průčelní stěnou otvírající pohled na obrovský kříž vynořující se z umělého jezera, s lesem a horami na pozadí (obr. 3). Kříž v tekoucí vodě je podle Ando „vyjádřením ideje Boha tak, jak existuje v našich srdcích a myslích“.

Chrám světla (Church of Light, 1987–88), Ósaka – malá křesťanská kaple jako hladká betonová kostka (obr. 2). Interiér kaple se mírně svažuje směrem k oltáři. Na stěně za oltářem tvoří protínající se úzké horizontální a vertikální štěrby z čírého skla zářící

Obr. 2 Chrám světla (Church of Light) [7]

cí kříž v hladké šedé betonové zdi jinak tmavé kaple. Z prostého šedého betonu, čírého skla a mistrovských proporcí prostoru, geometrie a směřovaného světla je vytvořeno velice jednoduché, strohé a přitom nesmírně elegantní dílo.

Vodní chrám (The Water Temple, 1989–90), Hyógo – buddhistický chrám na pahorku ostrova Awaji, s posvátnými prostory skrytými v podzemí pod velkým kruhovým rybníkem plným živých leknínů (obr. 4). Dovnitř se vstupuje schodištěm v centru nádrže, která tvoří střechu samotné svatyně.

Obr. 4 Vodní chrám (The Water Temple) [7]

Obr. 3 Chrám na vodě (Church on the Water) [7]

Dům Koshino (Koshino House, 1978–81) – Ando také vytvořil několik mysticky působících podzemních prostor v řadě svých muzeí a domů. Tento dům je zcela zahloben pod zemí. Sestává ze dvou rovnoběžných obdélných budov propojených vzájemně chodbou tvořící dvorek. Součástí je dílna, která je celá pod zemí. Světlo do domu proniká otvory ve stropěch, zdech a velkými okny z obývací místnosti ústící do venkovního dvora. Klíčová práce z let 1979–84 je kombinací betonu a leštěných zdí a vytváří okouzující souhru světla a povrchové struktury (textury).

Obytný soubor Rokko (Rokko Housing, 1985), Kóbe – bytový komplex s krásnou vyhlídkou na ósacký záliv je terasovitě vystavěn ve dvou etapách přímo ve svahu hory Kóbe. Ando považuje Rokko za nejlepší vyjádření své myšlenky prolínajících se rastrů, geometrických forem, pevných objemů, prázdnoty, kontrolovaného světla, tmy a harmonie s přírodním prostředím.

Awaji Yumebutai, Hyógo – „Yumebutai“ (2000), v překladu znamenající „jeviště snů“, je komplex hotelu a konferenčního centra s rozlehlým nádvořím a fontánami vybudovaný na ploše 215 000 m² na uměle vytvořeném ostrově Awaji (obr. 1). Kuriózním nápadem je vydláždění betonového dna jezírek a vodopádů lasturami, které poskytla konzervárna ze severního Japonska; statisíce jich musely být do betonu vkládány ručně.

Tadao Ando navrhl mimo jiné mnohá muzea: Children's Muse-

Obr. 5 Konferenční centrum Vitra, foto V. Šandová

Literatura:

- [1] Croft C.: Concrete Architecture/Betonová architektura, Laurence King Publishing, 2004
- [2] Betonirakenteiden Pinnat/Povrchy betonových konstrukcí, Suomen Betoniyhdistys ry., 2003
- [3] Jodidio P.: Architecture Now!, Taschen GmbH, 2001
- [4] <http://www.archiweb.cz/persons/ando.htm>
- [5] <http://web.quick.cz/japan/ando.htm>
- [6] <http://www.langenfoundation.de>
- [7] Contemporary World Architecture, Phaidon Press Ltd., 1998

um, Naoshima Contemporary Art Museum, Suntory Museum, Museum of Literature a Forest of Tombs Museum v Kumamoto, které je vybudováno jako vyvýšená platforma s výhledem na hrobky, polovina stavby se nachází pod zemí.

Andovy **komerční projekty** zahrnují obchodní komplex Festival na Okinawě a obchodní pasáž Time's v Kyótu, která je usazena přímo na břehu říčky Takase, se vstupem z terasy na úrovni hladiny vody.

Většina Andových realizovaných staveb je v Japonsku a téměř všechny jsou zhotoveny ze železobetonu. Výjimkou je čtyřpatrová dřevěná konstrukce japonského pavilonu Expo'92 v Seville, která měla tvar archy. Stavba byla v době své existence (před rozebráním) jednou z největších svého druhu na světě.

Pouze několik málo staveb japonského architekta se nachází mimo jeho rodiště. Jeho první realizací ve Spojených Státech byl interiér galerie japonského umění Art Institute v Chicagu. **Konferenční centrum továrny na nábytek Vitra** (1989–93) v německém městě Weil-am-Rhein je první stavbou Tadaa Ando realizovanou v Evropě. Získal za něj řadu ocenění. Formálně čistě kompozice stěn z pohledového betonu, jehož směs obsahuje mj. popel, mají sametově jemný povrch (obr. 5). Interiéry jsou doplněny dřevem a vybavení zasedacích místností pocházejí přímo z dílny Vitry. Mezi další evropské projekty Tadaa Ando patří Fabrica – Benetton Art School for Applied Arts (Treviso, Itálie, 2000) a meditační prostor v areálu budovy UNESCO v Paříži (1995).

Zatím poslední projekt Tadaa Ando, realizovaný v německém městě Neuss am Rhein poblíž Düsseldorfu, je komplex **Langen Foundation**, který byl otevřen v září 2004 (obr. 6). Dvě paralelně spojené, architektonicky odlišné budovy ze světlého betonu, skla a oceli obsahují tři rozlehlé výstavní sály na ploše 900 m². Je zde umístěna unikátní a rozsáhlá sbírka japonského umění od 12. do 20. století (kolem pěti set uměleckých děl) i moderního západního umění.

kj, jm

Obr. 6 Komplex Langen Foundation [6]

